

УДК 352.07:005.336.1

DOI: 10.35432/tisb292023289755

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ПІД ЧАС ВІЙНИ У КОНТЕКСТІ ВЛАДНО-ГРОМАДСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Свічинський Віталій Сергійович

аспірант кафедри публічного управління та
регіоналістики

Національний університет «Одеська політехніка»

<https://orcid.org/0009-0008-7837-6290>

Запровадження воєнного стану у державі тягне за собою інституційно-правові зміни, а відтак і трансформацію цілої низки неформальних інститутів, що потребує впровадження ефективних механізмів владно-громадської взаємодії, переходу на нові стандарти публічного управління та сприятиме підвищенню стійкості й рівня обороноздатності країни.

Варто акцентувати увагу на тому, що ефективну співпрацю місцевих органів публічної влади з громадянським суспільством гальмують, а подекуди й унеможливають низка інституційних проблем, таких як прояв дисфункції в роботі формальних і неформальних інститутів держави (опортуністична поведінка громадян та функціонерів, випадки зловживань, пов'язаних з уникненням оподаткування, розподілом гуманітарної допомоги), деструктивний вплив інституційних прогалин, які виникли в Україні під час проведення адміністративно-територіальної реформи, неврегульованість розподілу управлінських функцій між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства (ІГС) щодо здійснення ними повноважень у сфері публічного управління [1, с. 32].

Проте політика державної підтримки розвитку громадянського суспільства, співпраці між владою та ІГС, міжсекторальної взаємодії, що здійснювалась у попередні роки, підвищує адаптивність публічної влади до роботи у кризових умовах та спроможність громадських інститутів разом з державою протистояти суспільним викликам. Це стало особливо очевидним під час повномасштабного воєнного вторгнення російської федерації в Україну.

У 2022 році в Україні стався безпрецедентне зростання волонтерського руху як прояв загальнонаціональної мобілізації українського суспільства у відповідь на комплексні загрози та безпекові ризики, соціальні та гуманітарні виклики [7, с. 52].

У воєнний час зруйнована інфраструктура охорони здоров'я та порушені ланцюги постачання медичних товарів створили серйозну загрозу для мільйонів людей через неможливість надання їм екстреної медичної допомоги. В цих умовах саме лікувально-евакуаційне забезпечення стало особливою системою заходів влади, закладів охорони здоров'я та громадянського суспільства для надання медичної допомоги пораненим і хворим, їх евакуації, подальшого лікування та реабілітації.

Нині волонтерство є суб'єктом різних міжурядових інституційних взаємодій, основою національних і міжнародних неурядових організацій та інших ІГС, а також громадських і політичних рухів [4, с. 130].

Наприклад, громадська організація Razom for Ukraine, створена українцями в США під час Революції Гідності, за майже дев'ять років діяльності стала глобальним об'єднанням активістів у США, Канаді, Польщі й Україні. В рамках роботи благодійного фонду Razom for Ukraine в Україні діє програма RazomHealth щодо підтримки медичних закладів. За останній рік фонд "Razom for Ukraine" передав медичним закладам України та підрозділам ВСУ обладнання та розхідних матеріалів на суму понад 17 млн дол [2, 6].

Razom for Ukraine синхронізує свою роботу з іншими українськими фондами за кордоном, щоб не конкурувати, а навпаки знизити вартість необхідних товарів завдяки

великим об'ємам закупівель. Для ефективнішого використання коштів вони об'єднали свою логістику з Київською школою економіки, Nova Ukraine та Smart Medical Aid.

У серпні 2022 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності». В ньому містяться положення, які значною мірою сприяють наданню волонтерської допомоги особам, які постраждали внаслідок війни. У сфері врегулювання фінансової діяльності ІГС внесені позитивні зміни до Податкового кодексу України щодо звільнення від ПДВ благодійної діяльності та окремих видів нецільової діяльності неприбуткових організацій. Це значно полегшує придбання товарів для допомоги ЗСУ, а також розширює перелік організацій, які можуть без оподаткування закуповувати товари гуманітарного спрямування [7, с. 53].

В умовах широкомасштабної російсько-української війни значно розширився формат партнерських відносин між державою та громадянським суспільством. Зокрема, за співпраці центральних органів влади, ІГС, волонтерських організацій було запущено електронну платформу «СпівДія», яка є інформаційним ресурсом для допомоги постраждалому населенню (бізнес-підтримка, працевлаштування ВПО тощо). Також створено електронну платформу «Паляниця.Інфо», що зосереджена на допомозі вразливим категоріям населення [5].

Разом із тим існує необхідність поліпшити стан взаємодії між закладами охорони здоров'я і громадськими організаціями шляхом створення ефективної державної інтегрованої системи, яка би передбачала вирішення проблем логістики евакуації, дефіциту певних медичних препаратів, сучасного медичного обладнання, посилення уваги до підготовки фахівців для забезпечення лікувально-евакуаційних заходів на державному, міжвідомчому, регіональному та місцевому рівнях.

Сьогодні актуалізується думка професора В. Гришко, який констатує, що в Україні у системі публічного управління основною проблемою є дисбаланс діяльності її складових та неефективність і бюрократизм процедур [3, с. 82].

Подоланню бюрократичної рутини у діяльності місцевих органів публічної влади, зокрема, у сфері взаємодії з громадськістю, доповнення управління, базованого на здійсненні процесів (дотримання процедур і правил), управлінням, орієнтованим на досягненні якісних кінцевих результатів, а тим самим і покращенню ефективності діяльності системи органів публічної влади на інноваційних засадах мають сприяти:

- підвищення відкритості і прозорості діяльності усіх учасників співпраці як засобу соціального порозуміння, зняття гостроти соціальних проблем та швидкої оптимізації процедур;

- зміна принципу реалізації повноважень органів публічного управління з «дозволено лише те, що передбачено законом» на «дозволено все, що законом не заборонено»;

- активне застосування більшої гнучкості в системі публічного управління, особливо на рівні місцевого самоврядування.

На місцевому рівні передусім необхідно налагодити ефективну взаємодію між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та ІГС для подолання наявних інституційних проблем, які гальмують адаптацію країни до умов воєнного стану, а також обмежують перспективи її економічного розвитку на повоєнному етапі.

Вважаємо доцільним на сучасному етапі реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки запропонувати такі шляхи вдосконалення владно-громадської взаємодії для підвищення ефективності діяльності місцевих органів влади в цій сфері:

- при розробці стратегій розвитку закладів охорони здоров'я, розвитку систем охорони здоров'я на рівні ТГ та розділів, присвячених охороні здоров'я у стратегіях розвитку регіонів, долучати представників громадських організацій, які спеціалізуються у наданні допомоги ЗОЗ;

- протягом воєнного часу та повоєнного відновлення України доповнити системи управління якістю в частині Положень про оцінку діяльності керівників ЗОЗ, органів

соціального захисту, місцевих органів публічної влади критерієм «залучення недержавних джерел фінансування на лікування ВПО та захисників України, постраждалих внаслідок війни»;

- популяризувати кращі практики взаємодії місцевої влади, ІГС та закладів соціальної сфери на спільних навчаннях з напрацюванням типових форм меморандумів взаємодії, договорів про співпрацю тощо.

Список літератури

1. Борщевський В.В., Василиця О.Б., Матвеев Є.Е. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. Держава та регіони Серія: Публічне управління і адміністрування. 2022. № 2 (76). С. 30-35. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2022/5.pdf
2. БФ Разом для України отримав подяку від Міністерства охорони здоров'я України URL: <https://www.razomforukraine.org/ua/bf-razom-otrymav-podyaky-vid-ministerstva/>
3. Гришко В. Квадрат ефективності публічного управління. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 17–18. С. 81–84. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/17-18_2020/15.pdf
4. Захарчук М.Є. Волонтерство як соціальний феномен, інститут громадянського суспільства, економічна і соціальна категорія. Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції; ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022. Т.2. С. 129-133 URL: https://lib.iitta.gov.ua/730934/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7_%D0%A2%D0%BE%D0%BC%20%D0%86%D0%86.pdf
5. Крупник А. Розвиток громадського сектору та владно-громадська взаємодія. Добірка повідомлень за березень 2022 р. / Мережа UPLAN, 04.04.2022. – URL: <https://uplan.org.ua/news/dobirka-novyn-u-sferi-rozvytku-hromadskoho-sektoru-ta-vladno-hromadskoi-vzaiemodii-za-berezen/>
6. Мінветеранів та Благодійний фонд «Разом для України» передали гуманітарну допомогу військовим на схід. URL: <https://www.fin.org.ua/news/1448700>
7. Про стан розвитку громадянського суспільства України в 2021 році та його зміни на початку 2022 року : матер. щоріч. доп. Київ. 2022. 56 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-11/stan_rozvytku_igs_na_site_22_11_22.pdf